

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita« Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frankova ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za tuzemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo listi s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davak poseba. Pošt. š. rač. 11.153. Telefon 3113

Delovna šola

Ni dolgo tega, kar smo čitali v listu slovenske akademske mladine, da bo treba iskati subverzivne elemente tudi med onimi učitelji in profesorji, ki se bore za delovno šolo. Po vsem tem, kar smo že brali v njihovem glasilu, nam sicer ta zadnja lepa gesta ne prihaja nepričakovano, toda preseneča nas vendarle drznost mladih reacionarjev, ki izročajo stremeljenja najplemenitejših pedagoških teoretikov in praktikov sedanjega časa neizprosno anathema.

Tu imamo naravnost klasičen primer, kako si upajo ljudje, ki še niso imeli z resničnim življenjem nikakega oplajajočega stika in odnosa, iz svoje nekritične dogmatičnosti sumničiti življenjsko potrebne in neodločljive zahteve vseh resnično naprednih domoljubov iz enostavnega razloga, ker iz svoje polže perspektive in neživljenjskosti ne morejo niti slutiti globine in širine problemov, ki se nam v teh težkih časih vsiljujejo vsepovsodi. Ali smo Slovenci res že tako daleč zašli v negativizem, da si upajo mladi inteligenti s pavšalnim podtikavanjem izogibati se prepotrebnemu pozitivnemu delu na enem izmed najvažnejših kulturnih področij, na vzgojnih nalogah današnjega narodnega naraščanja ter skušajo v svoji dogmatični zaslepljenosti ovirati pri tem delu tudi vse one, ki jim je vzgoja njihov življenjski poklic?

Najboljši izmed teh vedo predobro, da naša današnja šola ne ustreza niti življenjskim potrebam naroda, niti svojevrstnemu duhovnemu in telesnemu razvoju gojencev. Snovno in oblikovno pomenja žalosten anahronizem in to v največjo škodo našega naraščanja, ki bo skoro poklican, da oblikuje jutrišnje življenje našega naroda.

Pa ti pride tak dogmatičen adept ter ti s svojim izkrivljenim pogledom ponečedi vsak pošten in težak poizkus, vdihniti nekoliko življenja v zapuščen petrefakt naše šolske organizacije!

Radi bi vedeli, kaj se namerava s sličnim počenjanjem! Ali naj služijo taki napadi kot opravičilo za neopravičljivo brezbriznost, ki jo kaže slovenska javnost spričo tako važnega vprašanja, kot je reforma naše šole? Kdaj nam je ta intransigentna mladina že pokazala, kako si predstavlja rešitev te sodobne naloge?

Ali je bil namen tega izpada preplašiti vse one, ki žrtvujejo svoj prosti čas in življenjski mir za to prepotrebnost delo?

Učitelji imamo po zakonu o narodnih šolah predpisan tak pouk, ki upošteva načelo koncentracije in aktivno sodelovanje učencev. Če se ravnamo po zakonu, ki je bil sklenjen v Beogradu za vso državo, bomo proglašeni v Sloveniji za komuniste, če zakon brikiramo, bomo nosili posledice kot nesposobni ali uporni uradniki. Zopet med Scilo in Karibdo, od koder ni izhoda.

Ni to edini primer tega Janovega dvojnega obraza; že leta in leta trpi učitelstvo pod tem dvoreznim mečem. Zadnje čase se pa ta praksa zastruje do meje, ki bo nujno zahtevala nedolžne žrtve.

Toda kljub vsemu! Prepričani smo, da je verbalizma povsod več kot preveč in v naših šolah še posebej. Predobro se zavedamo, da so doktrine z leve in desne največji sovražniki vsakega pravega plodnega življenja. Gorje narodu, kjer se mladina zabarikadirata za oklopnimi dogmatizmi, ki ji onemogočajo globokovitost in hrome njeno dejavno prožnost. Vsaka resnična ljudska enotnost je odvisna od trdne utemeljitve navdušenja in veselja nad delom v vseh ljudskih plasteh. Le pod temi pogoji je mogoča plodna življenjska sinteza duha in dela. Zato mora postati vprav delo, in to delo na čutni snovi, podlaga vsake vzgoje.

Iz tega spoznanja moramo stremeti za tem, da šola preneha biti zgolj učilnica in da postane smotrno zgrajena vzgojna delovna zajednica. Učenje mora postati zavesten delovni postopek. Šola, ki s prekomernim dociranjem ustvarja hipertrofijo spomina na škodo vseh drugih telesnih in duševnih sil, pomenja zlasti v današnjih časih, ki zahtevajo toliko od posameznika kakor od družabnih kolektivov napora vseh razpoložljivih moči, neopravičljivo hromenje mladine sil pomenja nezadostno pripravo mladine za življenjske boje, ki jo čakajo. Če ji je starejša generacija že morala — recimo zaradi nujne tragične koincidence — zapustiti tako žalostno dediščino, kakršne že stoletja ni nastopil noben nov rod, mislimo, da je boljše priprava za njeno negotovo življenjsko pot najmanj, kar ji moramo dati in česar ji ne smemo kratiti. Delovna šola je pa eden izmed važnih pogojev take priprave. Če je to delo subverzivno, je naš, še vedno veljavni šolski zakon tudi subverziven, je lepša bodočnost naše mladine tudi subverzivna.

Komunike

Jugoslovenskega učiteljskega udruženja

Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega udruženja je pretresal na svojem zasedanju 26., 27. in 28. aprila 1937. važna vprašanja, ki zadevajo šolo, prosveto in učiteljski stan ter je enodušno sprejel sledeči komunike:

I.

Narodna šola:

Učni načrt za narodne šole je ostal neizpremenjen v kljub našim prizadevanjem, da se prilagodi življenjskim potrebam naroda. Njegova reforma je neobhodno potrebna.

Današnje osnovno šolanje ne nudi širokim narodnim masam možnosti za čim večje izkoriščanje kulturnih, tehniških in gospodarskih dobrin, ki so neobhodne za njegov obstoj v kulturno gospodarskem tekmovanju z ostalimi narodi, in tudi organizacija današnje šole ni taka, da bi se šola mogla svobodno razvijati pod vplivom edino merodajnih šolskih oblastev.

Iz tega razloga postaja izvedba osemletne šolske obveznosti v vsej državi, in ločitev šolstva od drugih vplivov, nujna potreba današnjega časa.

Glavni odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da je od 1. aprila t. l. postavljeno vzdrževanje narodnih šol na solidnejšo osnovo. Toda v državi je še veliko pomanjkanje šolskih zgradb in mnoge od obstoječih šol ne ustrezajo pedagoško-higienskemu zahtevam, zato poudarjamo ob tej priliki tudi to, da je treba realizirati § 35. zakona o narodnih šolah ter osnovati državni šolski fond pri državni hipotekarni banki.

II.

Skrb za šolske otroke:

Šolski otroci živijo v mnogih krajih naše države v zelo težkih materialnih razmerah in pri takih otrocih je nemogoče popoln uspeh pouka. Iz tega razloga apelira glavni odbor na vse odločujoče činitele, da temu vprašanju naše mladine posvetijo polno pažnjo in ukrepanje, da skrb za to mladino ne bo samo predmet usmiljenja, temveč dolžnost naroda in države.

III.

Narodni učitelj:

Narodni učitelj je bil in ostane nosilec kulture ter nacionalne in državne misli med narodom. Da bi zamogel na vseh poljih svojega dela vztrajati in uspešno nadaljevati delovni, je neobhodno potrebno:

a) sigurnost in stalnost v službi;

b) izenačenje učiteljic z učitelji v vseh pravicah ter s polno svobodo pri izbiri soprog brez posledic za službo;

c) avtomatsko napredovanje pri povišicah;

d) zaposlitev brezposelnih učiteljskih abiturientov; ter

e) materialna zagotovitev eksistence, ki se zaradi rapidnega naraščanja in dvigovanja cen življenjskih potrebščinam v poslednjih mesecih pojavlja kot nujna in neobhodna potreba.

V zvezi z gornjim je glavni odbor ugotovil, da je bilo veliko število učiteljskega premeščenega in odpuščena iz državne službe, ne da bi se prej izvršilo disciplinsko postopanje. Obziri do socialne pravičnosti zahtevajo, da se vsi ti učitelji povrnejo na svoja mesta in v službo ter se šele na podlagi ugotovljene njihove krivde sprejme pravilna rešitev.

IV.

Učiteljska organizacija:

Učiteljska organizacija ni sama sebi namen, temveč je sredstvo v službi šole, naroda in svojega stanu ter se iz tega razloga njena ideologija ozira na te smotre.

S posebnim poudarkom obsojamo akcijo vseh onih, ki brez potrebe in upravičenih razlogov s svojim delom podirajo temelje naše organizacije.

Izvršnemu odboru izrekamo popolno zupanje za njegovo celokupno dosedanje delo.

Pozivamo članstvo JUU, da izvrši pravočasno svoje obveznosti napram udruženju. Opozarjamo ga, da je glavni pogoj dobre organizacije urejeno gospodarstvo ter je moralna dolžnost članstva, da tudi nekaj žrtvuje za olajšanje teže usode prizadetih tovarišev. Finančna sredstva niso potrebna samo za normalno delovanje organizacije in njen pravilen razvoj, temveč se v poslednjem času vedno bolj pojavljajo tudi druge potrebe, med katerimi so tudi materialne obveznosti do članstva, ki trpi.

Glavni odbor se tudi zaveda, da leži uspeh narodne šole v kolaboraciji in združenju naporov prosvetne centrale in Jugoslovenskega učiteljskega udruženja in je to največja garancija za popoln uspeh, zato je vedno želel izpolniti težnje po popolnem normaliziranju odnošajev. Iz tega razloga glavni odbor z zadovoljstvom ugotavlja dobro razpoloženje gospoda ministra, za ureditev odnošajev, ki ga je videl dvakrat ob priliki sprejema glavnega odbora s strani gospoda ministra v času zasedanja, t. j. 27. in ponovno 28. aprila 1937.

Usodne zmote

Delo in dolžnosti nekega stanu so drugim stanovom navadno neznane, ali vsaj malo znane. Zato tudi gleda javnost na razna prizadevanja katerega koli stanu s precejšnjim nerazumevanjem in nezainteresiranjem. Vendar priznavajo učiteljskemu stanu, da je zelo važen, pač, ker ima v skrbi vzgojo mladine vseh stalez in stanov in ker je raznašalec stremljenj raznih kulturnih nazorov. Tudi si laste razni poedinci in društva vlogo nekakšnega inspiratorja in nadzornika nad njegovim delom, kar imajo že v žepu izpričevalo o dovršeni osnovni šoli in mogoče celo akademsko diplomu, kar jih usposablja in jim daje pravico do vmešavanja v šolske zadeve, a jih pri tem vodijo vsi drugi razlogi (navadno politični), kakor šolski.

Tako se je tudi še do danes očuvala stara idilična slika učitelja, kako s palico v roki kroti objestno otročad in jim vbija v glavo branje, pisanje in poštevanko, ostali čas pa leno profillozofira v družbi z drugimi vaškimi filistri, a žena mu medtem peče kokoš, ki jo je dobila na vasi zastonj. Kajti po mnenju nekaterih dobi učitelj na vasi vse zastonj.

Politiki vidijo v njem nevarnega človeka za vaški mir in selsko harmonijo, nezadovoljnega agitatorja, ki lovi v kalni vodi, praktični ljudje pa tožijo, da ima več počitnic, kakor šole in ta stan samo Bogu čas krade, državi pa denar.

Redki so tisti, ki objektivno zro na vlogo in delo učiteljevo v šoli in na vasi.

Tudi vzgoja učiteljskega naraščanja se je vršila do nedavnega v sferi idealističnega gledanja na učiteljevo poslanstvo in njegovo vlogo, opevalo se je njegovo važnost za kulturo in napredek domovine, a razen besed ni bilo ničesar konkretnega, kar bi podprlo šolo in stan.

Tako nimata šola in stan pravega poznavalca dejanskih razmer — ali je gledano preoptimistično ali prečno — in mora stan

sam poseči v tok dogodkov, da očuva dosedanjjo višino šolstva in svoje že itak močno okrnjene pravice. V tem pravcu bo treba preusmeriti vse dosedanje delo.

Stara, romantična slika vasi s fanti na vasi in s cerkvico v ozadju se je porušila in se je prikazal v vsej resničnosti film sedanosti, s težki, kočarji in viničarji, z golimi in lačnimi otroki, s kmeti brez zemlje in z dekleti, ki beže v mesta in prihajajo nazaj bolna, z užitekariji, ki so družini v napoto itd. in v ozadju kmetska hiša z enim samim prostorom za vso revščino.

Sredi tega se nahaja slabo opremljena šola z idealnim učiteljem, ki ne ve, kako bi spravil svoj idealizem in lastno revščino v sklad z vso vaško siromaščino.

Spričo takih razmer si ni mogoče zamišljati več stare prijetne slike o vasi in o bivanju učitelja na podeželju.

Slične in enake razmere pri nas in drugod v svetu so vzrok novih družabnih oblik, ki nastopajo in preobrazujejo vas in oblikujejo novega kmetskega človeka z drugačnim pogledom na se, na svoje delo in družbo. Ta novi red, ki prihaja, zahteva resnično enakopravnost, racionalnejše gospodarstvo, vaško skupnost in daje šoli in učitelstvu nove naloge.

V nastopajoči zmedbi starih vrednot in novih gesel, polomljenega gospodarstva in novih gospodarskih poizkusov, mora učitelj živeti polno življenje z vasjo, z njenimi brigami in razočaranji, a pri tem, da visoko drži in čuva večne vrednote duha, ki so ogrožene od varljivih gesel in preureditvenih poizkusov.

Vas išče novih dogem, ker stare ne zadovoljujejo, išče novih gospodarskih poti in pravega razmerja v odnosih do družbe in vseh življenjskih pojavov.

VSEBINA:

Delovna šola.

Komunike Jugoslovenskega učiteljskega udruženja.

Usodne zmote.

»Ljudska« ali »narodna« šola.

Slovenski javnosti.

Obmejno šolstvo in problem učiteljeve nezavisnosti.

† Balbina Wittenbach.

LISTEK: Mati.

Splošne vesti. — Osebnih zadev. — Kaj vse pišejo o učiteljskemu študiju, študiju, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Naša gospodarska organizacija. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

V tem prerivanju vasi in družbe sploh se nahaja tudi učitelj, ki se mora posvetiti narodu, iz katerega je izšel in od katerega se pričakuje poleg izvršenih dolžnosti v šoli še njegova pomoč pri vstvarjanju višje oblike vasi.

Vendar bi bilo napačno, ako bi v teh razmerah ohranili stari omedleno idealistični pogled na lastno delo. Vloga hvaljenih in grajenih idealistov, a pri tem slabo plačanih, je neprimerna. Merilo morajo biti današnje razmere.

Oznaka novega časa je racionalizem. Svet se nahaja v dobi modernega izrabljanja. Ta duh izrabljanja preveča vso privatno in javno delavnost do zadnjega obrtnika, od borznih pisaren do pisarnice malega advokata.

Izrablja se čas, material in ljudje.

Kdor ni racionalen, zaostane v tekmah in življenju ga pohodi.

Tempo je hiter.

V tem stanju bi bilo vsako nesmotreno delo škodljivo. Tako so stopili na čelo šolskega reformnega gibanja mnogi odlični pedagogi, a stanovske, življenjske zahteve so ostale v ozadju. Učiteljsko se bori za napredek šole, da bo dalo narodu ljudi, ki jih potrebuje čas, a na se, na svoje bitne interese pozablja.

V dobi hlantanja po nakopičenju materialnih dobrin je nemogoče pričakovati uvidevnosti in pomoči izven stanu. Industrijski karteli, trgovske zbornice, obrtniška združenja itd. so izraz prizadevanja poedinskih stanov, da si pribore čim toplejše mesto pod soncem. Borba proletariata in prebujanje kmeta so kriki malih po boljšem kruhu.

Pretekli individualizem v gospodarstvu in v življenjskem boju spada že v zgodovino. Danes je mogoča borba za obstoj samo v skupnosti, v složni povezanosti. Danes, ko se gre ironično preko upravičenih zahtev širokih množic, je treba vse poedince istih interesov povezati v močno gmoto, ki se bo lahko branila in bo mogla zahtevati.

To pot narekujejo potrebe tudi učiteljskemu, ki si z lastnimi sredstvi in z večjo pridnostjo ne more doseči višjih dohodkov, temveč so njegovi prejemki predvsem odvisni od vladajočega stanu.

Zato je tesna povezanost, isti smoter in skupni nastop vsega uradništva ne-le potreba, temveč nujnost, da se paralizirajo nasprotno tendence in dosežejo upravičene zahteve.

V tem pravcu se mora usmeriti vse uradništvo, ker je usoda vseh nas ista.

Idealizem učiteljskega je ostal neomajan. Še vedno je, kljub razdrapanim razmeram, najdelavnejši tvorec in oblikovatelj vaše kulture. Še vedno se uveljavlja v raznih gospodarskih in vsemogočih panogah. Še vedno hoče s svojim znanjem koristiti okolici, v kateri biva. Mladi učitelji grade novo dobo.

Organska telesa brez zadostnih sokov hira.

Človeške naprave, ki se ne obnavljajo, se porušijo.

Šola in učiteljsko se borita s sedanostjo. Dolga leta že šole ne prejeto določenim jim doklad. Material se ne obnavlja, ne dopuže se prav nič. Pouk se vrši brez sredstev. — V bodočnosti se bodo pokazale motnje zaradi okrnjenega duševnega razvoja naraščanja. Ne po krivdi učiteljskega.

Ono v družbi vsega uradništva zakriva svoj gmotni primanjkljaj z dolgovi. Ekonomsko poslovanje v uradniških družinah je onemogočeno. Pravilno cirkuliranje denarja se ne vrši več.

Napačno bi bilo ohraniti stari idealistični pogled na vas in učitelja. Treba je zavestno pogledati v klavrne razmere vasi, šole in učitelja, pa bo vsakomur jasno, da je tu nujno potrebna pomoč.

Pomoč, ki ne sme biti prepoznal!

„Ljudska“ ali „narodna“ šola

Domači listi mi pripovedujejo, da je to vprašanje zdaj pri nas aktualno. Da je dan ukaz, da je šola samo »ljudska«, ne pa »narodna«. In da se politične »partije« kregajo o tem, ali naj bo »ljudska« ali »narodna«. Meni, ki živim »izven sredine«, se zdi vse to celo nekam smešno. In povem, zakaj.

Ko sem začel v Ljubljani hoditi v šolo, sem hodil v »ljudsko« šolo. Kot učitelj pa sem služboval samo na bivšem Štajerskem in sem bil zmeraj v »narodni« šoli. Jezikoslovec nisem, »pravopisov« ne morem izdajati, pač pa sem tako-le poslušal razlike v jeziku in sem se časih le kaj naučil.

Ko pa sem te dni čital prepise o »ljudski« in »narodni« šoli, sem se hotel še pripraviti, kaj pravita o tem naša slovarja, Wolf in Pleteršnikov. In sem n. pr. našel, da je pri Wolfu izraz »ljudski« identičen z izrazom »narodni«; »ljudski pevec« je »narodni pevec« ali kratko »pevec«; »ljudska igra« je »narodna igra«; »ljudska pripovedka« je »narodna pripovedka«; »ljudska šola« pa je »šola na kmetih«. Zmeraj je nemški »Volks« po slovensko »ljudski« ali pa »narodni«. Samo pri besedi »Volkshaufen« ni razlike. Kogar zanima, kako se to reče po slovensko, naj pogleda v Wolfu.

Pri Pleteršniku pa beremo, da pomeni »ljudski«: »1) Menschen-, (Cig., Jan., nk.); ljudski strah, Menschenfurcht, (C.); ljudska drhal, der Pöbel, (C.); ljudsko delo, das Menschenwerk, (C.); — 2) Volks-, (Mur., Cig., Jan., nk.); ljudske učilnice (šole), Volksschulen, (Lestv., Nauk., nk.); ljudski starejšina, der Volksälteste, (Ravn.); — 3) leutselig, (C.);

on je tako ljudski, (Gor.); on je preveč ljudski, zato nima nič, (Z.); (izgovorja se na Gor. »leški«); — 4) fremd; ljudsko blago; ne hodite za ljudskimi bogovi, (Dalm.); gledati po ljudskih ženah, (Dalm.); v ljudski deželji, (Dalm.); na ljudske stroške, (Cig.); posestvo je prešlo v ljudske roke, (Zv.); ljudske lase nositi, falsches Haar tragen, (Polj.).« — In še pomenijo nemške sestavljenke s »Volks-« po Miklošiču in Cafu »ljudstven«.

Kakor rečeno, nisem jezikoslovec in nisem poklican, da bi pisal slovenske pravopise. Ampak sem kot učitelj na Štajerskem prav dobro razumel, zakaj so bili tam že od nekdaj na šolah napisani »Narodna šola« in ne »Ljudska šola«. Zato, ker tamkaj »ljudskie« pomeni »tudi«, kar je pri nas povedal že Dalmatin in kar so označili tudi Miklošič in Caf in dr. In tako rabijo ta izraz med ljudstvom še daleč južno-zahodno od pravih »Prlekov«, t. j. potomcev Panonskih Slovencev. Zato so pred vojno bile »ljudske šole« po Spodnjem Štajerskem šulferajnske »Volksschulen«. V pomeni »tudi« pa je izraz »ljudski« tudi v rabi Goričanom in Vipavcem in Kraševcem. In se je za »narod« in »narodne« krepko potegnili Ivan Cankar posebno v »Predgovoru« k »Gospo Judit« in je napisal knjigo »Za narodni blagor«, čeprav bi v obeh primerih brez skrbi pisal »ljudski« namesto »narodni«. No, on je že vedel, zakaj je tako pisal.

Jaz pa vem, zakaj to-le pripovedujem. Zato, ker se mi po vsem tem zelo zdi, da se vračamo v čase, ko je Prešeren moral napisati svoj sonet o kaši. **P. Flerč.**

Slovenski javnosti

V proslavo 140 letnice Vodnikovih »Lub-lanskih Noviz« in 30 letnice organizacije slovenskih poklicnih novinarjev priredi Ljubljanska sekcija Jugoslovenskega novinarskega združenja na jesenskem ljubljanskem velesjemu

jubilejno razstavo slovenskega novinarstva.

Razstava je zelo na široko zasnovana in zavzema štiri velike velesajemske paviljone. Pod celoten pregled nastanka in razvoja slovenskega novinarstva od najstarejših časov pa do današnjih dni, hkrati pa pokaže poleg nekdanjih načinov razširjanja vesti tudi najnovejše izume, ki se jih poslužuje sodobna časniskarska poročevalska služba. Da bo vse to prikazano čim bolj nazorno, bodo novinarji izdajali na razstavi poseben dnevnik, urejevan, stavljen, tiskan in razpošiljan pred očmi obiskovalcev. Popoln pogled v organizacijo časopisja bo nudila jubilejna razstava slovenskega novinarstva, poleg tega pa tudi pregledno pokaže vse ogromno delo, ki je združeno z nastankom, razvojem in napredkom slovenskega novinarstva, obenem pa opozori na koristi, ki jih je narod imel in jih imajo še vsi sloji od časopisja.

Razstava slovenskega novinarstva mora biti in tudi bo kulturni dogodek prve vrste!

Da pa razstava ta svoj visoki cilj doseže, prirede novinarji razstavo s sodelovanjem Društva tiskarnarjev v Sloveniji, zvezne organizacije Saveza grafičnih radnika-ca Jugoslavije v Ljubljani, ljubljanske podružnice Udruženja grafičnih faktorjev Jugoslavije, časniških in časopisnih podjetij, Ljubljanskega velesajma ter odličnih kulturnih in gospodarskih strokovnjakov.

Da bo res ves jesenski ljubljanski velesajem v znamenju slovenskega novinarstva, je pa potrebno tudi

Mati

Gledam jo, na postelji leži bolna in premišljuje... skrivaj zbrli solza preko velikih lic, skrivaj jo grize misel Smrti! Samo umreti ne!

Svojih oči ne premaknem od nje, od njenih solz. Globoko v srcu mi kljuje grenka misel, zato jo skrivaj gledam, hočem si jo vtisniti za vselej v spomin... Samo oči bo zatislila... mrzla bo, obraz in roke bodo iz voska... V meni je mraz... usoda prizanesi ji!

Končano je... Bolezen, pomlad! Omahnila je na pragu meseca maja, ki je razmaknil življenje po vsej naravi... a meni grozo... Zdravnik v beli halji je s povešeno glavo šel mimo mene, Vztrepetal sem in planil k postelji ter zaplaval.

Mati! Mati! Rad bi še videl njene oči, slišal njen glas...

Spala je utrujeno, oči ni več zapirala, usta široko odprta, smrt se je bližala s počasnimi koraki... Močil sem ji ustnice z vodo, popravljal zglatve, obračal jo... s solzami v očeh.

Zaspala je globoko, nismo jo več budili, saj ni spala že dolge mesece tako. Iskrica upanja...

Deseta ura zvečer, predvečer maja je... Sestra, ki ji je strgela, nas je opozorila s lah-nim gibom. Skočil sem k postelji in privil mater na svoje prsi... Njena usta so razodela najhujše notranje bolečine, s sunkom ramen je hotela odgnati smrt, parkrat je otožno zajela sapo in nje oči se niso več odprle...

Pred nami je ležala mrzla, lepa in bela. A mi? Brez besed... Pred našo hišo je cvetela češnja...

sodelovanje vse slovenske javnosti

ter se zato obračamo na njo s pozivom, naj pomaga pri iskanju in zbiranju razstavnega gradiva. Trdno smo prepričani, da ta naš poziv ne bo zaman, saj je doslej razstavnih odbor povsod pri Slovencih, kamor koli se je obrnil, naletel na največjo pripravljenost za sodelovanje.

Živo pa se zanimajo za razstavo slovenskega novinarstva tudi drugod po Jugoslaviji in celo v tujini. Več znanstvenikov svetovnega slovesa je odboru zagotovilo in deloma tudi že izkazuje svojo pomoč. Vzrok več, da tudi slovenska javnost stori svojo dolžnost!

Izreden dogodek letošnjega leta bo razstava slovenskega novinarstva in s sodelovanjem vse slovenske javnosti mora biti tudi trajnega pomena za Slovence ter mogočen podnet za napredek slovenske kulture.

Zato smo kot poklicni novinarji in redni člani ljubljanske sekcije JUU z veseljem prevzeli častno predsedstvo razstavnega odbora ter

vabimo vso našo javnost,

da pripravljalnemu odboru pomaga pri zbiranju sredstev in gradiva za to splošno poučno in koristno razstavo ter se že sedaj pripravljajo na obisk te velevažne narodne manifestacije.

Ljubljana, 1. majnika 1937.

Častno predsedstvo razstave slovenskega novinarstva:

Dr. Anton Korošec, s. r.,
minister notranjih del.

Dr. Albert Kramer, s. r.,
minister v p.

Dr. Fran Kulovec, s. r.,
minister v p.

Teško, trdo in brez besed stopamo za krsto, krste smo sami! Zvonovi jo kličejo in duše počivajočih v hladni zemlji. Kličejo jo tudi naše duše, a zaman. Pozdravljali smo jo zadnjič...

Okoli jame smo...

Z bratom in očetom smo sami... okoli mize brez besed. Spogledujoč se oziramo po vratih, ne vprašujemo se, koga iščemo, razumemo se...

Sam doma! Ob steni večna lučka z njeno sliko. Ne verujem v ure duhov, a rad bi jo še enkrat videl...

Zunaj je maj in raj, cvetje in petje, a jaz sem pri njeni lučki, ki je tako topla kakor njena ljubezni. Tihno stopam med gomilami z lepimi mislimi na nekdanje čase, okrog mrak in tisti tožni večerni Ave...

Vsi sveti! Praznik ranjkah, dan solz in spominov, dan naše mamic. V trepetajočih plamenčkih vidim njen obraz; ali samo za trenutek, okoli stoječi me spominjo na resnico.

Prvi sneg, hladno je nam; kako je njej pod zemljo? Lučka brli iz kupčka snega... nje ni več, cvetje in ljubezni tudi ni več! Sneg in mraz povsod.

Novo leto! Kaj si želim? Mater? Mati, blagoslovi me iz višav in vrzi v mojo dušo prgišče sreče, one sreče, katero sva uživala skupaj...

Mati!

Vir.

Obmejno šolstvo in problem učiteljeve nezavisnosti

Ena izmed številnih pedagoških resnic je: samostojnost. Ne samo v vzgojnem poslanstvu, ki mu ta resnica odpira pot v svobodo dela in notranje sproščenosti, temveč tudi v načinu življenja onih, ki jim je to poslanstvo aksiom njih notranjega in vnanjega življenja. Koliko bolj prihaja ta na videz droben in brezpomembna besedica do svoje veljave, zlasti v življenju učitelja, ki je eksistenčno navezan na okolje, v katerega je posajen in na ljudi, med katerimi deluje, ve le oni učitelj, ki je že kdaj sam preizkusil trdoto te resnice. In takšnih učiteljev danes ni več malo!

Ozrno se naokoli in pretehtajmo vse borbe, ki jih v današnjih dneh, ko je treba resnici in trdemu življenju pogledati odkrito v neizprosn obraz, bijejo vaški učitelji za svojo eksistenco. Na tem mestu je bila že pred kratkim izrečena odkrita beseda o našem težkem gospodarskem položaju. Prav posebno stališče pa zavzemajo v tej dolgi vrsti zaskrbljenih vzgojiteljev za bodočino ljudi, ki jih učijo živeti in za svojo bodočnost, naši obmejni učitelji; tisti, ki so iztrgani iz svoje narodnostne celice in češče postavljeni v kraje, kjer ima šoloobvezna deca »narodne manjšine« po domači vzgoji malo prilike spoznavati naše nacionalno življenje, kar vse je prepuščeno delu učitelja samega. Pri tem mislim predvsem na šole in učitelje na severnem robu naše države in še bolj na one, ki osamljeni in zapuščeni delujejo med kočevsko narodno manjšino.

Poudarjam: narodno manjšino. Gospodarsko nikakor ne! Kajti več ko dokazano dejstvo je danes, da so kočevski Nemci gospodarsko homogeni in nezavisni, da pa so na drugi strani kočevski Slovenci v najemniškem razmerju s kočevskimi Nemci, ki si lastijo skoro vso zemljo na tem jezikovnem otoku. Kolikšna je njih narodnostna zavest, je dokazal govor poslanca nemške narodne manjšine dr. Krafta, ki ga je imel ob priliki letošnje proračunske razprave v narodni skupščini in v katerem se je pritoževal, da je bilo kočevskim Nemcem odvzetih šest kočevskih učiteljev in premečenih na šole s polpolnim slovenskim jezikom.

Toda pri tej priliki nam ne gre za pravo stvar, ki itak spadajo izven območja naše dejavnosti. Bolj važno se mi zdi prikazati razmerje, ki vlada med takšno narodno manjšino in slovenskim učiteljem, ki njih deo poučuje v državnem jeziku.

Sedanji režim je osvojil prakso, pošlji v narodnostno ogrožene postojanke mlade in nacionalno zavedne učitelje. V načelu bi ne imel ničesar proti temu, dasi bi bil ta način čuvarja naših narodnostnih interesov prikladen za izvedbo že pred osemnajstimi leti. Gre le za to, da prikažemo naši javnosti razmerje, ki vlada češče med vzgojiteljem in ljudmi takšne »narodne manjšine«, ki slovenskega učitelja itak ne sprejme nikoli za svojega. Vsaj odkrito ne!

Učitelju, odmaknjenemu od sveta, osamljenemu v hiravitu kočevski vasi je naloženo, da popravi napake, ki so jih merodajni faktorji zakrivali že takoj v početku naše narodnostne samobitnosti pred 18. leti. Mlad je, delaven, idealist, prežet nacionalne ljubezni do svojega rodu in jezika. Z vsem elanom se vrže v delo — in kaj kmalu trči ob neprilike...

Znani so primeri, kako je bil takšen mlad vzgojitelj od svojih predpostavljanih prema-

lo podprt v svojem stremeljenju, da znani so celo primeri, ko je moral v nenečni borbi z gospodarsko vraslimi domačini odnehati, če je hotel, da bi mu lokalni faktorji, ki jim zakon o narodnih šolah daje pravico soodločati pri obč. gospodarstvu, ne nagajali, ko je slo za malenkostno popravilo pri šolski stavbi, beljenje učilnic, odvzem kuriva, stanoarine itd. Vse to so neprilike, ob katere kmalu trči mlad učitelj, če je v svoji borbi in delu odkrit in če neče vse storiti povšeči domačinom...

Tu, na teh malih primerih, ki tangirajo učiteljevo življenje, se v najdrastičnejši obliki prikazuje razmerje slovenskega učitelja do narodne manjšine, ki je v svojem okolju gospodarsko avtohtona.

Kaj pa učitelj, ki ima družino in nima stanovanja v šoli, ampak si ga je prisiljen iskati v vasi pri zastopnikih gospodarsko nezavisne narodne manjšine? Ali ni v svojem delovanju vezan, če neč, da bi ga gospodar lepega dne ne vrgel na cesto ali da bi mu stanovanje podražil preko moči njegove plačilne zmoglosti? Ali ni prisiljen ubirati »zlato sredoc«, če hoče dobiti sredi zime klatfro drv, da ne bo zmrzoval s svojo družino v slabem stanovanju? Da, tudi takšni primeri so znani in so že vsakdanji, ko slovenski učitelj ne dobi za denar niti kuriva, niti krompirja in ostalih življenjskih potrebščin, če se ne zna ljudem prikupiti.

In ali se bo prikupil, če bo sredi narodne manjšine delal za svoj jezik in za ohranitev slovenskega življa v precepu gospodarsko nezavisne narodne manjšine? Eh, pridite vi, ki vam je blagor slovenskega naroda pri srcu in ki se pri zelenih mizah v družbi samih navdušenih Slovencev ogrevate za naše narodne ideale, pridite, pa poglejte, kakšno pot je prisiljen hoditi slovenski učitelj, če hoče sploh živeti!

In kako so delali Nemci v časih, ko so oni gospodarili na naših tleh? Ali ni »Südmarka« nasilno germanizirala naš živelj? Ali ni bila trdno zvezana z društvom »Deutscher Schulvereine«? Ali nista bili obe društvi budno na straži za nemške interese? Ali ni baš »Schulvereine« zidala na naši zemlji šole, na katere je postavljala najhujše priganjače zoper naš jezik? Ali ni bilo tujerodno učiteljstvo teh šol eksistenčno nezavisno od našega ljudstva, ko je bilo preskrbljeno s stanovanjem v lepih šolskih stavbah, aprovizirano s potrebnim živževem in celo nagrajeno s posebnimi podporami za svoje »nacionalno delovanje«?

Vse to je bilo res. In na teh primerih naj bi se učili oni, ki jim je bodočnost našega naroda res pri srcu in ki jim je bodočnost našega jezika zares sveta oporoka naših največjih kulturnih velikanov. Na teh primerih naj se uče in naj slovenskemu učiteljstvu ob severu naše države in zlasti na Kočevskem oskrbe nezavisno življenje, da se bo to učiteljstvo moglo, prosto skrbti za stanovanje in drago stanarino in krpo zemlje za najnujnejšo povrtino, posvetiti svojemu narodnostnemu delu.

Ne samo C. M. D. v Ljubljani, vsa jugoslovenska javnost z narodnimi voditelji vred je poklicana ob dvanajsti uri priskočiti na pomoč in k čimprejšnji rešitvi problema učiteljeve nezavisnosti v vseh onih krajih, ki so narodnostno ogroženi!

Lojze Zupanc.

Največja, najlepša izbira in skrajno nizke cene spomladanskega volnenega blaga za plašče, kostume, kompleje in obleke. Pralno blago in čudovito lepe svile. Za cenj. učiteljstvo posebne plačilne ugodnosti!

A. ŽLENDER
manufaktura za dame in gospode
Ljubljana — Mestni trg 22

† Balbina Wittenbach

Po pet in tridesetletni službi, kateri je sledilo še deset let pokoja, je dne 25. aprila umrla v Vojniku ga. Balbina baronica Wittenbach, roj. Zwayer. V zadnjih letih bolj rahlega zdravja, se ji je stanje v zadnjem času poslabšalo tako, da je prišla končno vrsta tudi na njo in sledila odpoklicu, ki čaka nas vse.

Kadar se bo kdo spominjal vojniškega šolstva, zlasti zadnjih pet in dvajset let pred prevratom, bo moral s priznanjem in spoštovanjem omeniti tudi go. Wittenbach, »našo gospo baronko«, ki je stala z nami zvesto in značajno ramo ob rami, da nismo klonili mogočni sili, ki je prežala na vse, ki so rahlega značaja in so šibke volje. Tako je tudi imenovana gospa rešila iz tistih mračnih dob prijetno zavest, ki ji je vlivala mir in jo upravičeno navdajala s ponosom, da je bilo vse njeno delo v skladu s poslanstvom slovenskega učitelja. Vojniško učiteljsko službovanje je bilo v eni dobi specialiteta zase in bi zaslužilo posebno poglavje. Slovenski učitelj je vedel, da nima nikjer zaščite in zaslonbe, in je bil navezan sam nase. Tlačilo in morilo nas je tako stanje, večalo pa ga je še hoteno nerazumevanje strani, ki bi nam morale biti blizu. Spričo takih razmer je go. Wittenbach v svetlem spominu vsem onim, ki so narodno čutili in delovali.

Ga. Wittenbach je po dovršenem ljubljanskem učiteljskem prišlo l. 1893. za učiteljico v Št. Jurij ob Taboru. Tamkaj se je poročila z graščakom bar. Wittenbachom in se je odpovedala službi. Toda zveza ni bila trajna, gospa se je vrnila v šolo in je l. 1897. nastopila službo v Vojniku. Bila je daleč nadpov-

prečno izobražena (obvladala je latinščino in francoščino), zlasti pa se je odlikovala s svojim glasbenim znanjem v petju, klavirju in orglah. Vodila je vsa leta šolsko cerkveno petje, prirejala je mladinske igre in že po prevratu je vodila izvrstno uspehi koncert v posojilniški dvorani. Preko vseh teh vrlin pa je bila njena odlika v izredni duševni in srčni plemenitosti, neizmerno oddaljeni od trivialnih razmer takratnih in današnjih dni. Čast njenemu spominu!
E.

Cenj. učiteljstvu nudi 5/0 popusta

pri nakupu nova galanterijska in modna trgovina

CUZNAR STANE

Ljubljana, Franciškanska ulica 4

Velika izbira aktovk, denarnic in torbic

Oglejte si izložbe!

Izletniki, planinci! Še preden se podate na izlete si nabavite po znižani ceni praktične in poučne knjige: Kunaver: Na planine!, vez. 4 din, Kunaver: Kraški svet in njegovi pojavi, vez. 4 din, Kabaj: Cerknjsko jezero in okolica, vez. 10 din, Badjura: Sto izletov, vez. 20 din. — Naročila sprejema: Knjigarna »Učiteljske tiskarne«, Ljubljana.

Tudi Vi boste kupili Vaš pomladni plašč pri PAULINU v Ljubljani, Kongresni trg št. 5, ki nudi cenj. učiteljicam poleg ogromne izbire najlepših modelov tudi na mesečno odplačilo najnižje cenel

Splošne vesti

— Občni zbor Pedagoške centrale z običajnim dnevnim redom se vrši v nedeljo, dne 23. maja ob 10. uri v slavnostni dvorani drž. učiteljske šole v Mariboru. Člani naj se ga udeležijo po možnosti v čim večjem številu.
Odbor.

— Tovariši ptujskega sreza! Prosimo, da sigurno prinesete izpolnjene anketne pole SS k sobotnemu zborovanju ter jih oddaste na predsedniško mizo. Ne pozabite navesti datuma mature (dipl. izpita); podpis opustite, zato pa naj bodo podatki res objektivni!

— Člani študijskega odseka U. p. v Ptujju. Sestanek odseka bo šele v drugi polovici maja. Kdor želi že sedaj točna navodila in tabele za študij gospodarskih razmer svojega šolskega okoliša, naj se obrne osebno ali pismeno (priloži znamko za odgovor!) na naslov tajnika študijskega odseka.

— Materinske proslave in A. Kosijeva skladba »Mamica moja je strašno bogata«. Razna društva in šole prirejajo v mesecu majniku materinske proslave. Mnogo teh zajema snov iz knjižice »Slovenski materi«, zbirka mladinskih pesmi, ki jih je izdala nedavno založba »Mladi oder« v Ljubljani. — V tej zbirki je čitati na strani 86. pri pesmi »Mamica moja je strašno bogata« pripombo: »Pesem je uglasbil Anton Kosi v Središču ob Dravi, pri katerem se dobijo tudi note, vendar pa glede te skladbe ne veljajo iste ugodnosti (oprostitev od avtorske tantieme) kot za druge skladbe, priobčene v tem zvezku. — Z ozirom na to notico uredništva zbirke »Slovenski materi« se obračajo mnoga vodstva šol in raznih društev do podpisana s prošnjo, da bi jih z ozirom na blagi namen, kateremu služijo mladinske proslave, oprustil plačevanja tantjem. — Da ne bo v tem pogledu nepotrebnih pisarij in prošelj, izjavljam tem potom, da velja i za mojo zgoraj omenjeno skladbo ob priveditvi materinskih dnevov ista ugodnost kot za druge skladbe v zbirki »Slovenski materi«. To ugodnost bi dovolil podpisaneec že preden se je knjižica dala v tisk, ako bi se bila založba »Mladi oder« v tem oziru do mene obrnila. — Pri tej priliki naznanjem tudi vsem naročnikom »Mamicine moje...«, da mi je ta skladba docela pošla, pripravljaj pa se nova izdaja, ki utegne iziti meseca julija letošnjega leta. — Anton Kosi, Središče ob Dravi.

— Kresovali bomo! — Vedno bolj izginjajo med nami naši stari očetni običaji. Zadnji čas je, da ohranimo vsaj to, kar se zivi

med nami, v kolikor pa je mogoče, pa oživljajmo tudi že izginjele običaje. Eden takih naših prastarih običajev je zažiganje kresa v noči pred kresom ali pred praznikom sv. Cirila in Metoda. Naši dedje so kresovali s pesmijo, igro in narodnim plesom (kolo). Po vsej Koroški, tja do Visokih tur so lansko leto goreli kresovi, znamenje, da je tod nekoč bival slovenski rod, ki je slovenski po krvi še danes tudi tam, kjer mu je beseda tuja. Tudi mi bomo kresovali na kresni večer in na večer pred praznikom naših slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda. V ta namen je izdala založba »Mladi oder« zvezek iger pod naslovom: »Ob kresu«, zvezek vsebuje dve zborni igri za to priliko: J. Vombergar: »Čudo kresne noči« in »Sveta brata Ciril in Metoda«. Dodana je še igra za priliko blagoslovitve kake (društvene, šolske itd.) zastave: M. Kunčič: »Razvijmo prapor!« Pogoji za uprizaritev so enaki kot za prvi zvezek: »Slovenski materi« (glej zadnjo številko našega lista). Cena zvezku je 10 din (zadostuje 3 izvodi). Naroča se na: »Mladi oder«, Ljubljana, dobi se pa tudi v Učiteljski knjigarni v Ljubljani.

U R E VERIŽICE
ZA BIRMO ZA BIRMO
DOBITE PO NIZKI CENI PRI TVRDKI
O. KIFFMANN
LJUBLJANA, MESTNI TRG 8

— Vidov dan. Zbirka materiala za proslavo Vidovega dne je izšla. Obsega 32 strani in bo učiteljsstvu v veliko pomoč pri sestavi programa. Založnik — Učiteljski dom v Ljubljani — nas je obvestil, da bo knjižico poslal na vse osnovne šole. Zaradi nizke cene (4 din) in pa zaradi praktičnosti knjižice si jo bo gotovo vsak učitelj nabavil in na ta način pomagal Učiteljskemu domu. — Podrobno o vsebini knjižice priobčimo prihodnjič.

— Maribor 1932. Tovariši, tudi mi se letos sestanemo, da prijateljsko proslavimo našo petletnico in obudimo stare spomine. Osvojen je predlog, da se zberemo v soboto, dne 7. avgusta ob 8. uri zjutraj v glavni aleji mariborskega parka (v primeru slabega vremena v kavarni Astoriji) ter tam skupno določimo podroben dnevni red. Na svidenje! Pavao.

Osebnne zadeve

— Praktični učiteljski izpiti na drž. učiteljski šoli v Ljubljani, ki so se vršili pod predsedstvom direktorja Marolta Nandeta v dneih od 9. do 28. aprila 1937., so se končali s sledečim izidom: **Z odličnim uspehom** je napravila izpit učiteljica-pripravnica: Metelko Olga, Čatež. **S prav dobrim uspehom** so napravili: Agrež Boris, Zablaca; Berčič Andrej, Javor; Feldin Margareta, Lokavec; Ferjan Maks, Mirna; Fister Franc, Cajnarji; Fister-Sinkule Štefanija, Cajnarji; Gaber Breda, Sv. Jošt; Germek Nada, Sv. Križ; Havliček Josip, Vel. Dolina; Iglíč Aida, Raka; Janežič Zora, Sv. Planina; Juvanc Rada, Koprivnik; Kalan Ana, Razbor; Kolšek Sonja, Hrastnik; Lampič Ivan, Martinj vrh; Malovrh Jospina, Gozd; Matoh Terezija, Mali Slatnek; Petek Andrej, Dolenja vas; Repovš Friderika, Begunje; Samec Terezija, Višnja gora; Sterniša Jospina, Podsreda; Šašek Alojzij, Božakovo; Šušteršič-Grobler Gizela, Knežja vas; Terček Alojzij, Zalna; Vončina Elizabeta, Tomišelj. **Z dobrim uspehom**: Andoljšek-Vales Nada, Knežja vas; Antonac Oda, St. Vid; Auernik Leonida, Tržišče; Bajec Ivana, Vel. Podlog; Božič Amalija, Orešje; Budič Stanislava, Trebeljino; Cedilnik Marija, Blagovica; Cuznar

Albina, Sv. Anton; Dougan Milan, Raka; Erbežnik Valentina, Črešnjavec; Gajser Bogovoljka, Krka; Golež Jadviga, Smartno ob Paki; Ivanec Ana, Podstenice; Jamnik Ivana, Karlovica; Jezeršek-Kozina Ana, Komenda; Kastelic Ivan, Senovo; Keržan Ivan, Smartno; Kolar-Marovšek Zora, Toplice; Koman Marija, Čepelje; Komel Olga, St. Janež; Kos Rozalija, Rečice; Križman Ana, Bukovica; Maver Danilo, Pečice; Mazgon Dušan, Tržišče; Merhar Stanislava, Zelezniki; Novak Stanislava, Krašnja; Pachner Leopold, Lepa njiva; Perko Josip, Ambrus; Ploj Magdalena, Kostonjevica; Potočnik Blaž, Polšnik; Rak Evald, Adlešiči; Rebolj Božena m. Zofija, Škofja Loka; Simončič Marija, St. Rupert; Skubic-Setina Vida, Radovica; Slabe Karel, Bušča vas; Šemrl Cirila, Vel. Dolina; Tolmajner Leon, St. Vid, Litija; Tominc Milan, Pišce; Veber Božena, Blejska Dobrava; Vrbnjak Klara, Tržišče; Zdravljica-Mazgon Magdalena, Mokronog.

Reprobiranih do prihodnjega izpitnega roka v oktobru je bilo 10 kandidatov in 15 kandidat. Vsega skupaj se je prijavilo k izpitu v tem roku 94 oseb, od teh pa 2 kandidatk ni sta prišli na izpit. — **Izpitni odbor.**

Kaj vse pišejo

o učiteljsstvu, šoli, prosveti in JUU

— Murska Sobota že dolga leta zamen moleduje za novo ljudsko šolo. Pod tem naslovom prinaša »Jutro« od 1. V. daljši članek, ki govori o skrajni potrebi novega šolskega posloja.

— Učitelj Čičigoj in narodove potrebe je naslov satiričnemu feljtonu, ki ga je priobčil Lojze Zupanc v »Pohodu« od 1. V.

— O učiteljih ima uvodnik »Neodvisnost« od 1. V. Članek govori o krivicah, ki se učiteljsstvu godi, o tem, kako učiteljsstvo politične stranke izrabljajo in hvali stremjenje sedanje učiteljske organizacije po depolitizaciji. Končuje pa takole: Če hoče ostati učiteljsstvo zvesto lastni zahtevi po demokraciji, se mora nujno priključiti slovenskemu delavskemu gibanju, ki zahteva, da izgine enkrat za vselej udingjevanje slovenskega delavskega ljudstva političnim vodnikom.

— Proti monopolizaciji in za enotno izdajanje šolskih knjig ima daljši članek »Neodvisnost« od 1. V.

— Krajevnim šolskim odborom več pravice. »Domoljub« od 28. IV. prinaša daljši članek, iz katerega posnemamo: Povojna doba je krajevnim odborom vzela pravico sodelovanja pri nastavitvah učiteljsstva, jim prikrajšala pravico do razpolaganja s šolskimi prostori ter ponižala kr. šol. zastope v vdane službe vsakokratnih režimov. Vprašanja šolskih upraviteljev in učiteljev po željah ljudstva še davno ni rešeno. Po ministrski odredbi bo prejemal banovinske šolske prispevke upravitelj šole, ki bo opravljal blagajniške posle in bo tudi osebno odgovoren zanje. Izplačevati pa ne bo smel sam, ampak posebna učiteljska komisija. Od te učiteljske komisije bo šolski upravitelj, čeprav bo sam nosil vso odgovornost, v blagajniškem poslovanju tako rekoč popolnoma odvisen. Na ta način izgubi šolski upravitelj pri učiteljih ves ugled.

— Šola v Koprivni. V »Delavski politiki« se nekdo pritožuje zaradi nevzdržnih razmer v Koprivni v dravograjskem srezu. Šola se nahaja v župnišču, je formalno dvorazrednica,

endar ima samo en razred, tako da hodi v eno sobo 95 učencev. Pred 5. leti so povečali župnišče in tedaj se je govorilo, da dobi šola nove prostore, toda so prostore v novi zgradbi oddali za gostilno, ki jo vodi farovška kuharica. (»Jutro« od 4. V.)

— O brošuri brezposelnih učit. abiturientov priobčuje list »1551« dolg članek.

Učiteljski pravnik

— § Vprašanje: S. O. iz Sv. A.? Ali mora učitelj sprejeti vsako stanovanje, ki mu ga odkaže krajevni šolski odbor?

Imam naturalno stanovanje v obliki predelanega hodnika. Razsežnosti so: 3,20 m v dolžino in 2 m v širino. Tudi sicer ne odgovarja zahtevam primerne stanovanja.

Do sedaj mi je kr. šol. odbor plačeval polovično stanarino, ker je uvidel, da stanovanja ni vredno 75 din mesečno. Banovina mi je v proračunu 1937./1938. to črtala, s pripombo, da nimam pravice do doplačila, ker uživam naturalno stanovanje!

Ali sem primoran obdržati to stanovanje? Ali ga lahko odklonim? Ali so sploh kakšni predpisi glede nat. stanovanja?

Odgovor! Točnih predpisov glede obsežnosti naturalnih stanovanj sicer ni, a menimo, da mora biti ceni »vsaj« nekoliko primerno. Soba 3,2 × 2 m se sploh ne more imenovati naturalno stanovanje. Tako stanovanje lahko odklonite, ako ugotovi komisija sres. šol. nadzornika in zdravnika, da je neuporabno. Seveda bi se morali potem izseliti iz kletke in zaprositi kralj. bansko upravo za nakazilo stanarine.

Glede naturalnih stanovanj bo pač še križ, a upamo, da prevzame v doglednem času banska uprava tudi zidanje in vzdrževanje šolskih poslopj in učiteljskih stanovanj, kar bi bilo zelo ekonomično, ako upoštevamo, kakšne zneske je treba letno izplačevati samo za stanarine.

Mladinska matica

—mm »Jutro« od 28. IV. prinaša vsebino 7. štev. »Našega roda« in dodaja: Vsa vsebina, prav kakor oprema daje temu mladinskemu mesečniku zelo ugodno spričevalo in vedno znova potrjuje, da imamo v njem najboljši slovenski mladinski časopis.

—mm V listu »Moravsky večernik« iz Olomouca je izšla dne 17. IV. 1937. krajsa ocena o lanskih publikacijah Mlad. matice, ki jo je napisal pesnik in znani prevajalec iz slovenščine F. Babler. Med drugim pravi poročilo, da mladinsko literaturo najbolje reprezentira Mladinska matica.

V nadaljnjem govoru o organizaciji Mladinske matice, o njenih rednih, izrednih publikacijah in »Našemu rodu« in veliki nakladi.

Stanovska organizacija JUU

iz društev vabil

= JUU — SRESKO DRUŠTVO LENDAVA bo zborovalo dne 8. maja t. l. skupno z murskosoboškimi, ormoškimi in ljutomerskim društvom. — Dnevni red je objavilo murskosoboško društvo v »Učit. tovarišu« z dne 29. aprila t. l. — Pridite! — Odbor.

= JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠKOFJA LOKA bo zborovalo skupno z učiteljskim društvom za kranjski okraj v soboto, dne 8. maja v Kranju, v Narodnem domu. Pričetek ob 9. Dnevni red: Komemoracija za tov. šol. upr. Josipom Lapajnejem, situacijsko poročilo, predavanje tov. Rojine o čebelarstvu, predlogi in slučajnosti! K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

= JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA — zah. del bo zborovalo dne 15. maja 1937 ob 9. uri v magistratni sejni dvorani v Ljubljani. Vsi člani, ki so vložili prošnjo za napredovanje in oni, ki so napredovali v primerjavi s tistimi, ki niso, naj imajo s seboj sledeče podatke: Ime, službeni kraj, datum dospelosti napredovanja in datum vložitve prošnje. — Odbor.

= JUU — SRESKO UČIT. DRUŠTVO ZA SREZ ČRNOMELJ-METLIKA bo zborovalo dne 1. maja t. l. ob 12.30 uri v drž. narodni šoli v Črnomlju.

Dnevni red:

1. Situacijsko poročilo.
2. Elektrotehnika v narodni šoli, predava tov. Kunst.
3. Učiteljski pokret; predava tov. Mencej.
4. Poročila.
5. Slučajnosti.
6. Razprava.

Udeležba je stvar stanovske zavednosti! Dolžniki, poravnajte svoje obveznosti! Na svidenje v Črnomlju dne 15. maja! Odbor.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA — ZAHODNI DEL je zborovalo dne 17. aprila 1937. v Ljubljani. — Navzočih je bilo 78 članov, odsotnih 23.

Babler na kratko ocenjuje Seliškarkjevo »Bratovščino Sinjega galeba«, Hudalesovo »Postelje gospoda Fibriha«, Ribičičeve »Čurimurčke«, Milkovičeve »Barake« in »Kresnice« in končuje takole: Knjige, katere izdaja Mladinska matica imajo svojo lepo literarno in vzgojno vrednost in zato bi bilo dobro, da bi se nekatere prevedle na češki jezik.

—mm Kratko poročilo o sedmi številki »Našega roda« je izšlo tudi v zadnji številki zagrebške »Istre«.

Naša gospodarska organizacija

—g Učiteljsstvu! Priporočamo nabavo vseh potrebščin (knjig, šolskih, pisarniških itd.) v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani ali podružnici v Mariboru. — Učiteljska tiskarna je naše stanovsko podjetje in jo moramo podpirati. Tako si bomo poiskali virov za organizacijo in naše ustanove. Tak vir postane lahko le naša Učiteljska tiskarna, ako bomo delovali vsi za njen procvit. Povečale pa se bodo tudi podpore za obče koristne namene, posebno za obmejno šolstvo, ki že sedaj znašajo velike vsote. — Ako storimo vsi učitelji svojo dolžnost in se v polni meri zavemo našega gesla: »Svoji k svojim«, bo to najkrepkejša opora naši stanovski organizaciji in našim ustanovam. Zato uvažujte naš apel!

—g Samopomoč učiteljskih otrok, Zadruga je štela konec leta 165 zadružnikov z 255 zavarovanci. Odpravnin je bilo izplačanih 7 v skupnem znesku 17.690 din. — Samopomoč učiteljskih otrok ima, kakor je razvidno iz letnega poročila, danes zdravo gospodarsko podlago in je njen obstoj zasiguran. — Iz računskega zaključka za leto 1936. je razvidno, da je zadruga imela 266.900,84 din prometa. Čisti dobiček je znašal 2114,41 din, fondi pa 69.936,51 din. — Vabimo vse učitelje, ki imajo otroke, da iste prijavijo zadrugi v zavarovanje. V slogi in skupni pomoči je naša rešitev v teh težkih časih. — Podpirajmo svoje zadruge, pristopajmo vanje kot zadružniki.

Šolski radio

—r XXV. teden. Torek, 11. maja, bo predaval g. Vojko Jagodič: »Kdo je naš največji sovražnik?« Predavanje se vrši v mladinski zaščitnem smislu. II.—III.

V petek, 14. maja, bo vodil g. Miroslav Zor dialog: »Steklo in stekleni izdelki«. Razpored: 1. Pravljiča o izumu stekla. 2. Glažute na Pohorju. 3. Raznovrstno steklo in iz česa ga delajo. 4. Pihanje in vlijanje stekla. 5. Brušenje izdelkov. 6. Raznovrstna uporaba stekla. II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo predaval v nedeljo 9. maja ob 17. uri g. Josip Strekelj: Predavanje povrtnine.

Predsednik tov. Vrhovec se je spominjal pokojnega tovariša Lapajnejja Josipa, čigar spomin je zbor počastil; pozdravil je predavatelja dr. Stanka Gogala in sreskega šolskega nadzornika Drnovška Franca.

Predavatelj dr. Gogala se je odzval povabilu našega društva, da pojasni svoja izvajanja o učiteljskem ugledu, ki jih je izrekel ob priliki predavanja po radiu in ki so jih, kakor smo spoznali, nekateri člani napačno razumeli.

Predavatelj nam je kratko in jedrnatno govoril o problemu avtoritete vobče in o avtoriteti vzgojitelja posebe.

Pribil je neizpodbitno resnico, da dandanes stan sam po sebi malo ali praj nič ne pomeni, avtoriteto pa pridobi, kadar člani kakega stanu osebno kaj pomenijo.

Za zgraditev stanovske avtoritete je potrebno, da vsakdo poskuša izpolnjevati samega sebe v močno osebno, da se bo z delom, izobrazbo, z izvajanjem kulturnih dolžnosti vidno dvignil nad povprečnost. Da ne bodo samo posamezniki varovali avtoritete drugih, pač pa, da bo počasi preko vseh, ki bodo osebno avtoritete, zrastle avtoriteta stanu.

Seveda je vsako stremljenje navzgor zvezano z borbo, za katero je treba osebnostnih ljudi, ki dosti pomenijo, to borbo je treba sprejeti in biti pripravljen tudi na žrtve.

Razgovor, ki se je razvil po njegovem predavanju, je pokazal, da se zbor popolnoma ujema z njegovimi mislimi in mu je izrazil zahvalo z dolgotrajnim ploskanjem.

Vsi govorniki pa so poudarjali, da je svoboda udeleževanja v šoli in zunaj šole prvi pogoj, da si učitelj pridobi avtoriteto. Delovanje učiteljsva naj se zakonito zaščiti.

Tajnica je poročala članom o naporih sekcije za izboljšanje položaja učiteljskih abiturientov, o tečajih za njihovo izobraževanje in o drugih društvenih zadevah. Objavila je zboru tri odobrove predloge, ki so bili soglasno sprejeti, in sicer:

1. Dopolnitev zakona o nar. šolah, uveljavljena s fin. zakonom za l. 1937./38., glede uvedbe delnega celibata za učitelje, ki se poroče z neučitelji, naj se čimprej razveljavi.

Naš ponos

Zavrgli smo stare stroje, a s pomočjo novih, najmodernejših izdelujemo tako obutev, da moremo bodisi v kvaliteti ali v izdelavi tekmovati z ameriškimi proizvodi.

Naše trgovine so založene z novo vrsto moških polčevljev original GOODYEAR, h katerim je priloženo kopito, nova LORD krema, flanelasta krpa za čiščenje in vezalke. To vse dobite za ceno

DIN 199.—

Obiščite našo prodajalno in pomerite si naše zadnje modele!

Neutrudljivo delamo na tem, da izpopolnjemo našo proizvodnjo in tako moremo zadovoljiti najboljšega gospoda z najfinejšim okusom.

Barata

2. Napredovanja učiteljstva naj se vrše strogo po vrstnem redu glede na službeno dobo.

3. Za daljša nadomeščanja učiteljev naj bi se nastavljali prvenstveno abiturienti, ki bi jih plačevala banska uprava iz sredstev bednostnega fonda.

Nato je zbor razpravljal o predlogih za izpremembo zakona o narodnih šolah, ki jih je poslala sekcija. Na željo zbora bo upravni odbor razmnožil te predloge in poslal vsaki šoli po en izvod.

V zvezi s to razpravo je zbor sklenil: Sekcija naj posreduje na pristojnem mestu, da se izda pravilnik k zakonu o narodnih šolah.

Lenarčič Ana, tajnica. S. Vrhovec, predsednik. + JUU — SREŠKO DRUŠTVO KAMNIK je zborovalo dne 20. februarja t. l. v Sokolskem domu v Domžalah ob navzočnosti 60 % članstva.

Po uvodnih besedah je tovariš podpredsednik podal situacijsko poročilo in seznanil članstvo z delom sekcije in centralne uprave JUU za napredek šole in stanu.

Na znanje so se vzeli dopisi in pravilnik o podpornem fondu.

Za poverjenico odseka učiteljic je bila izvoljena tov. Mar. Rupnikova.

Tovariš blagajnik je poročal o stanju blagajne, finančni referent pa o delu gospodarskih ustanov.

V imenu strokovnega odbora je tovariš Svetina Vladimir referiral o Učit. pokretu. Referat je z ozirom na prvotno določeno glasbeno predavanje, ki pa je radi boleznih predavatelja odpadlo, omejil le na splošno pojmovanje pokreta. Očrtal je glavne misli

izvora, dolžnosti in posledic Učit. pokreta, ki bo spriču nujne potrebe spoznavanja otrokove duše iz sociološkega vidika privedel tako otroka kakor učitelja na oni nivo, ki mu pripada. Učitelj se bo otrešel zunanjih, kvarnih uplivov, se osamosvojil, ustvaril pa s študijem otroka novo učno pot, ki bo istočasno njega dvignila v vrsto družbe, ki uravnava delo po družbenih potrebah. Ustvaril si bo položaj, dvignil se bo interes ljudskih plasti, a istočasno tudi ugled in kvaliteta stanu. Šola naj bo resnično življenjska.

V živahni debati, ki je sledila, je številno članstvo izrazilo željo, da se skliče posebni sestanek »pokretašev«, referent pa je bil naprošen za obširnejše predavanje na prihodnjem zborovanju.

Med slučajnostimi je bil sprejet predlog tov. Kokalja, naj sekcija stori potrebne ukrepe pri centralni prosvetni oblasti, da bi se obletnica A. M. Slomška praznovala po vseh šolah države.

Tajnik: F. Chvatal, s. r. Podpredsednik: Drago Mehora, s. r.

Novosti na knjižnem trgu

—k Rejec malih živali za mesec maj pri naša sledečo vsebino: O metiljavosti. — Kako ohranimo jajca za poznejši čas? — Kako zatiramo perutninski mrčes? — Reja golobov. — O krmljenju kuncev in še več drugih zanimivih prispevkov. — List stane letno 30 din in se naroča pri Zvezi društev rejcev malih živali, Ljubljana, Karunova ulica 10.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

FR. P. ZAJEC
Izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 9

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplomere, risalno orodje, mikroskope, foto-aparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.

A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA

Nova pedagoška knjiga!

Pöschl: Der Unterricht in der Volksschule 1

Die erste Schulstufe. B. — Besonderer (praktischer) Teil.
Cena vezani knjigi je din 150.—.

Poleg tega imamo še v zalogi in priporočamo:

Pöschl: Die erste Schulstufe. A. Allgemeiner Teil. Verz.	din 135.—
" Die zweite Schulstufe. Verz.	" 150.—
" Die dritte Schulstufe. "	" 135.—
" Die vierte Schulstufe. "	" 165.—
Kempinsky: So rechnen wir bis hundert	" 69.—
" So rechnen wir bis tausend	" 53.—
Schulze: Frohes Schaffen und Lernen mit Schulanfängern	" 65.—

Naročila izvršujeta:

KNJIGARNA „UČITELJSKE TISKARNE“
v Ljubljani in njena podružnica v Mariboru

KNJIŽNA ZALOŽBA HRAM

izda v svojem letošnjem programu 1937/38 šest obširnih del v prevodih naših najboljših prevajalcev: Otona Župančiča, Vladimirja Levstika in drugih, izbranih iz svetovne literature, trajne umetniške vrednosti.

Vsaka knjiga v lepi opremi bo obsegala 300—400 in tudi več strani.

Plačljivo v dvanajstih mesečnih obrokih, v polusnje vezane knjige din 33.— mesečno, v celo platno vezane knjige din 25.— mesečno.

Vsak naročnik, ki se naroči na naš letošnji program, dobi kot nagrado še eno v celo platno vezano knjižico, izdano pri naši založbi izven rednih programov. Več v prospektu.

Zahtevajte prospekt — katerega pošljemo brezplačno.

Založba HRAM, Ljubljana, Florijanska ulica 14

KUPUJTE PRI TVRDKAH

KI OGLAŠUJEJO

V NAŠEM LISTU

